

KARIŠKIŲ ŽODIS

Leidžiamas Krašto Apsaugos Ministerijos Literatūros skyriaus

Kaina: 5 mėnesiams: kariškiams 6 skait-
nai. Atskiri numeriai 60 skaitikų.

Eina vieną kartą į savaitę.

Adresas: Krašto Apsaugos Ministerijos
Literatūros skyrius (Gedimino gatvė Nr. 14).

Nr. 28

Kaunas, lapkričio mėn. 28 diena

1919 m.

Mūsų armijos veikimo apžvalga.

Lapkričio 19 — 23 d. 1919 m.

Santykiai su lenkais.

Buvo atskiri plėšikų puolimai, bet juos visuomet pravyta. Apie 10 lenkų kareivių puolė mūsų sargybą prie Plyčių kaimo, Utenos rajone. Antpuolis atmestas, lenkai paliko 7 belaisvius. Mūsų nuostoliai: 2 nužauti ir 2 sunkiai sužeisti. Bendrai lenkų fronte ramu.

Dauguvos frontas.

Už praėjusį laiką pastebėtas didesnis bolševikų stiprinimasis. Pajūta, jog atvyko viena nauja lauko baterija ir viena 12 colių patranka. Be to — Daugpilyje atvyko naujas pulkas. Belaisvius išklausinėjant pajūta, kad bolševikai mano pulti Jakobštadtą. Bet sunku pasakyti, kiek tai atitinka tiesai. Visgi reikia turėti galvoje, kad paskutiniuoju laiku, bolševikai apreiškia didesnį karo gyvumą. Ištisu frontu griaudžia artilerija, kulkosvaidžių ir šautuvų šaudymas.

Kadangi Dauguva užšalus, tai ji nesudaro nepereinamos kliūtės. Patsai ledas tiek tvirtas, kad juomi ne tik gali pereiti žmonės, bet ir pervežti sunkumus.

Kartu su tuo pasikeitė karo veikimų pobūdis. Ten, kur pirmiau užteko pastatyti vieną lauko sargybą, dabar ištisomis kariuomenės dalimis prisieina užimti apkasus. Priešo gi apkasų artūmas, siekiantis 700 ir netgi vietomis 400 žingsnių, priverčia pereiti prie pozicinio karo.

Mūsų laikotarpiu bolševikai du kartu bandė pereiti puolimą, savo jėgas jie ytin taikė prieš mūsų dešinį sparną. Bet abu kartu jie buvo nustumti atgal su dideliais nuostoliais.

Mūsų žvalgai buvo persikėlę į dešinį Dauguvos krantą. Pravare bolševikus ir, atlikę savo užduotį, grįžo atgal. 17. XI. pro Dauguvos frontą pralėkė pas bolševikus vokiečių aeroplanas.

Šiaulių frontas.

Pastarųjų dienų bermontininkai nepasisekė Lietuvoje, išstaukė didesnį jų pergrupavimą Lietuvoje. Jų kariuomenės bėra yra Šiauliai su dvejomis gelbkolio linijomis, kurios eina į Vokietiją. Kasdien tuose gelbkeliuose buvo pastebiamas didelis traukinių judėjimas. Iš Vokietijos nuolat atvykdavo vis naujos kariuomenės dalys.

Vokiečių lietuvų sparną 20 d. nustatytoje neutralės zonoje, kaip radijo žiniomis bermontininkai, neparstojo plėšią ramių gyventojų, atimdami iš jų paskutinius arklius, karves.

Lapkričio 14 d. baigėsi vokiečių laikas, kuomet vokiečiai turėjo galutinai išeiti iš Lietuvos. Sutartis sakė, kad tos kariuomenės dalys, kurios iki tojo laiko neišsikraustys iš Lietuvos, bus žūrimos kaip ne vokiečių dalys. Bet visgi Lietuvoje likosi nemaža vokiečių kariuomenės, kurios tik pakeitė savo vardą.

Vokiečiai latvių atakuoti ir sumušti, pajuto, kad prisiartino atsilyginimo valanda, kurioje vokiečiai turės atsiteisti už visas Lietuvai padarytas skriaudas, kentėjimus.

Bijodami, kad mes nepultumėm jų iš užpakalio, ir kad tuo būdu jie ne pasijustų sunkioj padėtyje, likusios gaujos sumanė labai gudrų diplomatinį žingsnį. Būtent, jie atsidavė vokiečių globai, aiškiau tarus, numetė savo kaukę ir pasirodė tikrumoje kuo esą — plėšikais.

Nepasitenkindamos plėšimais, tos gaujos pradėjo pulti mūsų kariuomenę, esančią prie neutralės zonos. Tie puolimai vis didėjo, plėtėsi ir aišku, kad turėjo iššaukti mūsų kontr priemonės. Gyventojai nepaprastai įsirdę prieš vokiečius. Mūsų kareiviai ir kariūninkai, matydami brangios tėvynės kentėjimus ir aplinkybėms susidėjus, stovėdami prie neutralės linijos, nekantriai spaudė šautuvus, degdami teisingu grobikų neapykantos kerštu. Ir vien tik drausmė sulaukė mūsų kariuomenę nuo galimų kilti susidūrimų.

Bet kartais aplinkybės turi didesnės pajėgos negu mes, kas ir parodė lapkričio 17—23 dienos.

XI. 17. Vokiečiai pradeda pulti mūsų kaimus į pietų vakarus ir šiaurės rytus nuo Radviliškio. Tie

vokiečių puolimą pradėjo turėjo neorganizuotą pobūdį, bet lapkričio 20 d. jau išsivysto į taisyklingą puolimą. Priešas puola Varnėnų — Žarėnų — Ilgaičių ruožu, vartodamas artileriją, kulkosvaidžius ir bombosvaidžius. Mūsų pusėje yra nukautų ir sužeistų.

Tuo puolimu vokiečiai aiškiai parodė savo geidimą naujai užimti gelžkelio ruožą į pietų rytus nuo Radviliškio. Tam įvykus, mūsų kariuomenė, esančioji bolševikų fronte, būtų atsidūrus kėblioje padėtyje, nes nustotų svarbiausios susiekimo gyslos ir būtų apsunkintas tos kariuomenės maitinimas. Tą norą patvirtino priešas jėgų spietimas prie Radviliškio.

Naktį lapkričio 20 į 21 d. priešas perėjo puolimą išilgai gelžkelio ant Linkaičių. Tuo pat laiku jie puolė Varnėnus, Žinėnus, Ilgaičius. Mūsų kariuomenė, esančioji tuose punktuose, atmušė priešą puolimus ir pati perėjo į kontr-ataką. Mūsų kariuomenės fronto vedamos beliko vien tik paimti į rankas visą kontr atakos puolimą, kad tuo pat išvengtų visų galimų atsitikti negeistinių išvadų, kurios kyla iš atskirų dalių išskaityto veikimo.

Mūsų kariuomenė nesulaikomai puolė mūsų. Ir lapkričio 21 d. jau pasiekė gelžkelių Šiauliai — Joniškis, Šiauliai — Tauragė, visą laiką vydoma atkakliai besiginanti priešininką. Mes apsupome Radviliškį. Apšuptas priešas nenorėjo pasiduoti, delko iškišo kraujingos durtuvų kovos miestelio gatvėse.

Mes perkirtome Šiaulių — Tauragės ir Šiaulių — Joniškio gelžkelius: Vokiečiai skubiai pradėjo vežti ešelonus Šiaulių linkui, prie kurių mūsų kariuomenė stovėjo 3 kilometrus atstumu. Šiaulių pietų vakaruose mes užėmėm Kurtuvėnus. Mūsų kariuomenė drąsiai atmušė vokiečių atakas, kuomet jie manė prasimušti į Šiaulius.

Lapkričio 22 d. vakare po durtuvų atakos mes užėmėm Radviliškį. Visų tų kovų išvadose, į mūsų rankas pateko nemažas grobis armotomis, kulkosvaidžiais, aeroplanais ir kita karo manta. Keli šimtai belaisvių padidino tą grobį.

Dar vienas jėgų įtempimas ir Šiauliai su gausiais karo sandėliais būtų mūsų rankose. Bet prabilo politika daugiausia kitatautinių misijų atstovuose ir pergalės žygiavimas turėjo sustoti.

Pulkininkas Kleščinskas.

Pasekmingas žygis.

Į N miestelį, kurį mūsų kuopa turėjo palmtį nuo priešų, pasiliko apie keturis varstus. Baigėsi naktis. Dangus ir žemės paviršus kybavo rūstumu. Pakilęs parvyčio vėjas, šiurkštus, nemalonus, vijo tamsius debesius iš siaurės vakarų į nežinomą šalį. Viršuj mūsų slinkdami debesiai, rodos, norėjo prabilti, kad būtume atsargūs, nes priešas jau pajuto mūsų artinimąsi. Debesys, kurie slinko priešą pusėn atrodė, tarytum, mus išdavė.

Mums besikalbant apie savo užduoties atlikimą, sugrįžo vienas kareivis iš pasiųstų priešakin žvalgų. Jis pranešė, kad nuo kryžkelio į N miestelį nuimta priešų sargyba ir nutrauktos telefonų vielos. Toks žvalgų veikimas visus labai padarino.

Kadangi miestukas buvo dar tolokai ir be nulmtos sargybos prieš nepastebėta, tai traukėme pirmyn būriais: trys plentu, o vienas dešiniuoju sparne šuntakiais per laukus, per balas.

Kol priešas tylėjo, visi žengė pirmyn kaip tai nedrąsiai, netvirtai. Būrys, kuris ėjo dešiniuoju sparnu, pasiskubino užpulti priešą, nieko mums nepranešęs. Mes staiga užgirdome smarkų šaudymą. Visame miestelyje šūviai virte užvirė. Mūsų kareiviai subruzdė. Visi pradėjo veržte veržtis pirmyn, kad greičiau susidūrus su priešu.

Nors priešų kulkų zvimbimo nesigirdėjo, bet būriais plentu žengti pirmyn buvo pavojinga. Pasiskubinome į klonį ir sustojome. Ligi miestuko pasiliko apie du varstu. Mūsų jau buvo prasidėjęs ir mums reikėjo skubintis, kad nepražudžius savo draugų, kurie jau, susitikę su priešais, kovojo. Užgirdę savo vado paskutinius prieš mūsų žodžius: — Vyrai, žengkite drąsiai pirmyn, atmindami, kad ten laukia mūsų broliai, sukišti kalėjime. Mes turim juos paliuosuoti iš priešų nagų. O dabar — grandinė! — visi akies mirksnyje per kalnelius, per klonis, išsitiesėm grandinėm.

Mūsų grandinė, nepaisydama priešų šaudymų, slinko pirmyn į miestelį. Viena jos dalis kilo ir bėgo pirmyn, nežiūrint nei klonių, nei kalnelių, kita gulėtoji griuvo — kita kilo ir bėgo. Atrodė tartum banga, pakilus viduryj jūros, tai apvirsdama, tai vėl pakildama, bėgo prie krantų, kad užlieti juos.

Žiūrint į mūsų kareivių žygiavimą, be abejonės buvo galima tvirtinti, kad priešas neatsilaikys.

Mes dar nešaudėme. O priešas tarytum padūko. Tame jų šaudyme jautėsi priešų nerviškumas, nepasitikėjimas savo jėgomis.

Laukuose vien skambėjo: — Pirmyn, neuzbėkit, nesispieskit vienon vieton!

Taip bežengdami prisiartinome prie miestelio. Jau buvo girdėti priešų kulkų zvimbimas. Tuomet ir mes atidengėme ugnį, neperstodami slinkti pirmyn. Nuo kalnelių aiškiai matėsi susikuopavę priešų kareiviai ir galima buvo spėti, kad jie rengiasi trauktis miestelio gilumon.

Priejus arčiau ir surikus: — Valio! pirmyn į miestelį! — priešas neišturėjo ir ėmė trauktis iš priešakinų punktų. Kelioms minutėms praėjus, mes įsiveržėm miestelin. Užduoties dalis buvo atlikta. Bet pasiliko atlikti pavojingiausias žingsnis — įeiti į miestelio vidurį. O tas buvo galima tik perėjus vieną iš dviejų tiltų. Prisiartinę prie vieno tilto, metėme keletą granatų, kurių perkūniškas trenksmas galutinai pakirto priešams nervus. Pasinaudodami tuo, mes šokome prie tilto, norėdami pereiti, bet staiga užpakaly mūsų kas tai suriko, kad iš dešinės pusės matosi priešų kareiviai. Tie žodžiai visus sulaikė šloje tilto pusėje — nieks nesijudino pirmyn. Bet netrukus paaiškėjo, kad ten mūsų šaukiai ir vėl grįžo pirmutinė drąsa.

Valandėlę užtrukus, mes vėl šokom prie tilto ir perėję įsiveržėme miestuko vidurį. Priešas nustojo vilties sulaikyti mūsų veržimąsi ir tik bėgiojo iš gatvės į gatvę daugumoje beveik suvisu neatsišaudydamas. Pačiame centre vis gi jie manė priešintis, bet užpulti kelių mūsų drąsuolių, paliko porą aukų nukautais ir pasitraukė. Tuo tarpu mūsų šaukiai atlupo kalėjimą ir paliuosavo daug mūsų kareivių ir civilių žmonių. Paliuosotieji, išbėgę rinkon, ėmė šaukti: „Valio! Lai gyvuoja Lietuvos kariuomenė! Lai gyvuoja Lietuva!“

Priešai susispietę prieš savo štabo rūmus ir užgirdę trenksmingą šauksmą „valio“ baisiausia išsigando. Jie manė, kad miestą įsiveržė didelis mūsų kariuomenės skaičius. Ištikrųjų gi, iškart įėjusių miestą mūsų kariuomenės buvo labai maža. Per tiltą perėjo nedaugiau dešimties žmonių. Iš jų šeši nuėjo į miesčiuko vidurį, o keturi gatvę į pietus. Dauguma buvo pasilikę už upės. Jei priešas nebūtų buvęs taip išgąsdintas ir išmuštas iš vežių, tai mūsų drausoliai būtų arba paguldę savo galvas, arba pakliuvę priešų naguosna.

Nuo štabo priešas susikraustė šventoriūn, kur rengėsi gintis. Bet užgirdęs suvisu arti šaudymus ir granatų sprogdimus, metėsi bėgti kur kam pakliuvo: vieno kito kuone užsmaugė, susiveržė tarpvartėse.

Beveik per pusvalandį nuo pradžios mūšio, miestukas buvo paliuosuotas iš priešų.

Išvijus priešą iš miesto, lietuviai gyventojai pasipylė gatvėse, pasitikdami mumis su gėlėmis ir padėkos žodžiais už išliuosavimą. Džiaugsmo ašaros, negalėdamos užsilaikyti akyse, riedėjo per jų veidus. Matant tas ašaras norėjosi, kad ir pragaran vytiš priešą. Bet neilgai žibėjo jų akyse toji džiaugsmo ašara. Paaiškėjus, kad priešas mano daryti kontr-ataką, o pas mus pasiliko suvisu maža šovinių, buvo įsakyta kiek palaikius miesčiuką, kad norintieji galėtų išsikraustyti, trauktis atgal.

Tai sužinoję lietuviai gyventojai pradėjo apieisti miestelį. Bet daug buvo tokių, kuriuos gyvenimas supančiojo savo vargo pančiais ir jiems reikėjo pasilikti. Džiaugsmo ašara pasikeitė karčia, sunkia likimo ašara.

Gaila buvo apieisti savo tautiečių, bet reikėjo. Nes vieno žmogaus ašara niekas prieš visas tautos

ašaras; siekis vieno žmogaus — niekas prieš visas tautos siekj.

Greit paėmėm miesčiuką, bet greit ir apleidome. Bet didelės šio mūsų žygio pasekmės. Visų pirma, buvo paliuosuota daug mūsų kariuomenės ir vienas kariuomenės, daug civilių žmonių; palimta buvo daug visokių daiktų. Svarbiausia gi, parodėme priešams, ką gali mūsų kariuomenė. Toks neskaitylingas mūsų būrelis priverstė septynių šimtų žmonių skaičiaus priešą apieisti miestą, palikus apie 70 sužeistų ir nukautų. Ir gal nevienu kartą pakilęs priešų apetitas elti mūsų žemės, nyko prisiminus narsų mūsų kariuomenės puolimą.

P. Kalikauskas.

Lapkričio 23 d.

Lapkričio 23 d. viena gražiausių ir svarbiausių mūsų naujojo istorijos dienų.

Tą dieną 1918 m. išleistas pirmas įsakymas mūsų atgimstančiai kariuomenei; nuo tos dienos mūsų kariuomenė vėl ėmė tvirtis į savo geležines eiles; mūsų jaunimas pakėlė surūdijusį tėvų kardą, kad brangią tėvynę gintų. Ir mūsų valstybės kūrybos darbas, kuris ligi tai dienai tartum apgraižbomis ėjo, atsistojo ant tikro ir tvirto kelio.

Šioj gadynėj nepriklausomybės bei valstybės bei kariuomenės negali būti. Ir kariuomenė gali būti tik nepriklausomaj valstybėj. Tai gi kariuomenė yra tar

Paprūsės Beržo

Per kovą į laisvę.

(Žiūr. „K. Ž.“ Nr. 27).

Tūkstantis devyni šimtai devyniolikti metai...

Po vergijos amžių ant Lietuvos žemės vėl užsvito laimės diena, bet Lietuvos padangė, laisvo gyvenimo rytui brėkstant, dar vis apsiniaukusi tamsiais debesiais, kurie sklaidydami siaukia vis didesnius ir didesnius Lietuvos plotus.

Lietuvos valstietis su širdgėla, nerlmastaudamas žiūri į nepaliaunamai okupuojamus ir teriojamus Lietuvos kraštus, kur iš senovės skamba skaidrios esučių dainos, kur žali rugiai žaliuoja, melsvieji miškai linguoja, kur žmonės, svetimųjų prispausti, vargsta ir skundžias dėl savo sunkios dalies...

Prašvitusi laisvės diena užkerėjo, žavėte užavėjo Lietuvos mintį ir jausmą. Jam vaizdenas šviesi ateitis ir jis jau nebegali ramiai žvelgti į grobimo bei pavergimo įvykius; jis ryžiasi kardu rankoje sutikti priešą savo gimimo vietoje ir ginti tėvynės sienas iki savo paskutinųjų jėgų.

Ir kaip gi savo tėvynės neginti. Štai lenkai, patys nelabieji Lietuvos priešai, jau užgrobė Lietuvos rytus; ant garbingos Gedimino pilies jau nebeplevėsuoja trispalvė Lietuvos vėliava, aukštųjų Panerių kalnų jau neserga mūsų kariuomenės šaudyklė, tenai vytingi lenkai

jau skieplina savo lenkišką kultūrą ir neša iš ten savo pragaištingą kardą vis gilyn ir gilyn Lietuvon.

Kitas Lietuvos priešas, godus rusas, eidamas ant miestų Lietuvos pliečiams savo suirusios dalies idėjas, ir ant jų viešpataut, jau užima Aukštaitijos ir Žemaitijos miestus bei kaimus, viską griaudamas, vien badą bepalikdamas, jis artinasi jau prie pačio Lietuvos vidurio.

Vokiečiai, kryžiuočių ainiai, dar vis raitosi Lietuvos pakampėse, negali atsisakyti nuo derlingų laukų, duosningų Lietuvos žmonių ir tyko suardyti Lietuvos valstybės gyvenimą.

Lietuvių kalba atėjūnų grobikų nekencinama, niekinama, išmetama iš viešųjų įstaigų, bažnyčių, mokyklų; visuomenės darbininkai ir kunigai kankinama, uždaroma kalėjimuose, išvaroma iš gyvenamųjų vietų. Visur stengiamasi skiepyti Lietuvos žmonėms svetimą dvasią, tai sutrūnijusios ūnijos, tai rusų kampininko idėjos, bet tik užnuodyti Lietuvos žmonių tautinę dvasią, bet tik pražudyti Lietuvos nepriklausomą valstybę.

Nebėra Lietuvui vietos priešų pagrobtuose Lietuvos miestuose, jam uždarytos viešosios įstaigos, jam nebėra darbo dirbtuvėse, išniekintas jo būdas, prigimtis.

Skaitlingi iškeruoja Lietuvos dvarai. Juose tūno per lengvas gyvenimo dienas išprūsę dvarininkai. O apie tuos dvarus, tuos prašmatniuosius, jau nuo senų dienų skursta ir vargsta ir be atvangos dirba, kaip skruzdėlės skruzdėlynuose, lietuviai darbininkai.

Anksti rytą keldami, vėly vakarą guldami, jie temato vien savo sunkų darbą, ilie tegirdi vien dvarinin-

tum nepriklausomybės reiškėja. Iš visų mūsų nepriklausomybės kūrybos dokumentų, Įsakymas Apsaugos Ministerijai Nr. 1. yra vienas žymiausių, nes jis tikriausiai tartum apčiuopamai ir reiškia nepriklausomybę.

Įsakymas Nr. 1 labai trumpas. Štai visas jo turinys:

Apsaugos Ministerijai

ĮSAKYMAS

Nr. 1.

Lapkričio 23 d., 1918 m. Vilnius.

§ 1.

Steigiu Apsaugos Tarybą iš šių asmenų: pulkininko Chaleckio, papulkininko Nastopkos ir papulkininko daktaro Nagevičiaus.

§ 2.

Pulkininką Kubilių skiriu Apsaugos Ministerijos Štabo viršininku.

§ 3.

Pulkininką Galvydį - Bikauską skiriu vadu pirmojo pulko, steigiamojo Alytuje. Jam įsakau tuojau pradėti priruošiamąjį darbą ir pasirinkti sau reikalingąjį kadra.

Apsaugos Ministeris

Pasirašė: Prof. A. Voldemaras
Štabo Viršininkas
Pulkininkas I. Kubilius.

Svarbiausias be abejo tame įsakyme dalykas, tai pirmo pulko steigimas. Ir pirmas pulkas, pirmuoju įsteigtas, pirmuoju ir atsižymėjo, ir pirmuoju jis, kalpo labiausiai atsižymėjęs gavo garbės vardą: Didžiojo Lietuvos Kunigaikščio Gedimino pulkas.

Bet atsižymėjo ne vienas tas pulkas. Atsižymėjo visa mūsų kariuomenė ir didį darbą ji padarė: tik dėlai garbingų kariuomenės žygių nebetrempia bolševikų arkliai mūsų laukų; tik dėlai mūsų kariuomenės aiškaus kardo lenkai neužlejo savo plėšriais legionais visos Lietuvos; tik mūsų kariuomenės pastangomis vokiety, tiek metų tukęs mūsų duona, priverstas, nors tingiai ir nerangiai, kraustyti iš Lietuvos plotų; tik kariuomenės darbams dėka, Lietuva svetur jau pagarsėjo ir didžiosios valstybės ėmė galvoti nors irgi tingiai ir nerangiai, apie mūsų nepriklausomybės pripažinimą; tik geležinės kariuomenės dėka vidaus valstybės sutvarkymas galėjo eiti mažiau ar daugiau sėkmingai. Be kariuomenės jėgos įvairūs plėšikai ir nenuoramos būtų suardę kiekvieną kūrybos apsirėikimą.

Tečiau tas sunkus ir atsakomingas kariuomenės darbas dar nepabaigtas. Dar negreit Lietuva galės savo kardą į makštis įdėti, nes priešai dar trempia mūsų derlingus laukus, dar tiesia savo plėšriąją ranką, kad mums laisvę išplėstų, kad mus vėl niekšiškon vergijon pavergtų.

Tik mūsų kardo jėga bermontininkai-plėšikai supančioti ir lauk iš Lietuvos išmesti, tik ginkluota jėga lenkas, mūsų dvarininkų atkviestas, aplėis drauge su savo veidmaininga „brolybe“, mūsų kraštą ir duos mūsų žmonėms ir jų turtui ramybės.

Ir mums, Lietuvos kariškiams, stojant su kardu rankoje į antrus mūsų gyvenimo metus, belieka tik vienas pasakyti:

ko ar jo urėdo pabaudimus, vien nuoskaudas tejaucia. Jie krauna ant jo puikaus skobnio brangiuosius turtus savo puslėtomis rankomis uždirbtus, gaudami už tai vos tik šimtinę dalį savo prakaitu aplaistytų darbo vaisių. Tų tai kankinamų žmonių nenori paleisti iš savo globos lenkų dvarininkai. Ir šaukiasi jie savo draugų Lenkijos ponų juos apsaugoti, apginti ir masina juos Lietuvoj dvarpožišką gyvenimą įsitaisyti, Lietuvos žmones išnaudoti.

Šiaurės priešas, pro bado akis žiūrėdamas turtinuosna Lietuvos laukuosna, šaukia pagiežą Lietuvos gyventojams. Vieton vargdienių žmonių būvio gerinimo, kuria ideja vedinas jis skelbiasi einas Lietuvon, jis atneša vargingiems darbo žmonėms vien bada, vien betvarkę, ardo vien gyvenimo pagrindus. Jis įveda užimtuose kraštuose savo senąją despotišką tvarką, jis knaibo pirmąsias Lietuvos nepriklausomojo gyvenimo užuomazgas, jis slėgia Lietuvos piliečių laisvają demokratingąją valią.

Lietuviui nėra vietos priešo pagrobtoje Lietuvoje. Jam skaudu matyti beplėšiant ir beskaudžiant jo šalį, ir eina jis per lygiuosius laukus ir žaliąsias girias Lietuvos gilumon, ten, kur laisvė dar nesurakinta, kur lietuvio rankos dar nesuvaržytos, iš kur švino kulipką dar jis gali paleisti priešo krūtinėn.

Matydamas savo mylimą šalį priešų teriojant, lietuvis ryžiasi grumtis su jais ir išvyti juos iš savo sėdybų. Vos tik išgirdęs savo vyriausybės pakvietimą, eina jis, kardu nešinas, tėvynės vaduotų, už laisvužę karlautų,

Sukyla Lietuvos sananoriai, liaudies vaikai, sukyla, pasiryžę atvaduoti savo šalį iš vergijos pančių pasi-

ryžę ginti ją be jokios atodairos į savo gyvybę. Susidaro jų būrių būriai, batalionų batalionai.

Ir vėl paskirtą dieną susirenka tie skaitlingi Lietuvos karžygiai senoje Lietuvos pilyje, sateklyje dviejų didžiųjų Lietuvos upių, susirenka ten, kur sena Žemaičių katedra stovi. Belaisvės metais iš jos tryško lietuviams tikybės ir doros šviesa, ir nūn, laisvės rytui išaušus, kilnieji Lietuvos sūnūs, Lietuvos kareiviai, susirenka prie jos melstį Dievo patvirtinti jų žygi ir prižadėti jam iki paskutiniam kraujo lašui ginti Lietuvos nepriklausomybę, ginti žmonių laisvę.

Netoli Žemaičių katedros stovi aukšti rūmai. Prie jų laiptuotas paaukštinimas, eglėmis iškaišytas ir brangiais kilimais papuoštas: ant jo aukūras Visagaliui.

Skaitlingos kariuomenės eilės rikiuojasi ties rūmais ir susirikiavusios laukia palaiminimo valandos. Iš Žemaičių katedros išelna, kunigų lydimas, Žemaičių Vyskupas. Ant galvos jo mitra, rankoje vyskupiška lazda, apsidengęs kopa. Jis užlipa su savo palydovais prie aukštojo aukūro. Pasimeldęs Dievui, jis kreipiasi į plačiasias kariuomenės eiles ir iš aukšto aukūro skleidžiasi skaidriame ore garsūs Ganytojo žodžiai:

— Brangieji Lietuvos kareiviai, tėvynės gynėjai! Po penkių šimtų metų svetimųjų priespaudos jūs vėl susirinkot ginti Lietuvos žemės nuo piktuųjų priešų. Ilgus metus lietuviai buvo pavergti, vargo sunkų vargą. Mūsų pavergėjai, kaip įmanydami, stengėsi pašalinti mus nuo žemės paviršiaus. Ejo lietuviai gyvenimo keliu per bandžiavos klanus, užrištomis akimis, lydimi geležimis žvangantių palydovų. Nykome mes, nyko per tuos amžius visa mūsų tauta. Beužsilikui

neįdėsime to kardo į makštis tol, kol mes Lietuvoje nors vienas priešas, kol negalės mūsų žmonės vėl į savo ramų darbą stoti.

Kar. Rus.

Keli valdymo principai.

IV.

Įsakdamas Viršininkas, remiasi žiniomis. Kariuomenei valdyti reikia turėti žinių apie priešą ir karo teatro apystovas. Autoritatingas viršininko valios reiškinys ir remiasi tuo, kad jam geriau, kaip valdomiesiems, žinomos momento apystovos.

Žinių gausumas ir mokėjimas jomis protingai naudotis reikšmingai vartomąjį darbuotės vadovavime. Augštesnieji Vadai koncentruoja kariuomenę svarbiuosiuose strategijos kryptyse ir organizuoja kovos tvarką, grupuodami armijos dalis vietose ir duodami kautynių uždavinius. Žemesnieji vadai, dėdami savo energiją ir iniciatyvą, gaunamuosius uždavinius realizuoja žmonėse, o jie jau išdavas gimdo.

V.

Priešui artėjant, žemesnės instancijos vis giliau ir giliau įeina į kuriamą sferą. Del šios priežasties kariuomenės valdymas negali būti griežtai piktuojamas iš aukšto, kada jau pėstininkai žūt būt su priešu kausi. Pradžią ginkluotos su priešu

imtynės leidžia ir žemesniems viršininkams savo iniciatyvą apreikšti.

Smulkmenų rodymas kautynėse neduoda gerų pasekmių. Žemesniems vadams ginklo vartojimo apystova geriau, kaip kam nors kitam nujaučiama. O kareiviams kautynių uždavinys išanksto turi būti įkvėptas, įdiegtas auklėjant, mokant.

Įsakymas, kuris paeina iš netikro apystovų susipratimo, turi formalės įsakymo reikšmės su laiku ir parašais, bet neturi jis nei vidujinės svaros, nei autoritatos, kurias gimdo tik tvirtas momento supratimas ir jo įkainavimas. Jei veikimo apystovos valdomiesiems geriau, kaip viršininkui, žinomos ir, nežiūrint į tai, viršininkas vistik pretenduoja vadovauti detalėmis, valdymas įgyja biurokratinį pobūdį su visais jo minusais. Kariuomenė tokiu viršininku nepasitiki, jos veikimas gauna bespalvį būdą ir žūna pasiryžimas, kuris vienas tik ir tiesia keliai laimėjimą. Rubėžius tarp valdymo viršūnių ir šaknų iniciatyvos turi eiti per įvairias veikiančios armijos instancijas.

Karų istorijos rodo daugybę pavyzdžių, kur duodamieji įsakymai neturėdavo jokios vertės. Štai pora Europos karo vaizdėlių:

1916 m. liepos mėnesį rytų šiaurę nuo Galicijos, apie vieną kaimą, frontas turėjo buką kampo vaizdą. Viena linija ėjo į šiaurę, kita į pietų vakarus. Pačiame kampe buvo apkasų apkasais, vielų vielomis, ir kulkosvaizdžiais sustiprintas austrų kaimas. 16 korpuso vadas įsakė savo korpusui 5 val. rytą tą kaimą paimti. Šiek tiek prašvitus, pradėjo artilerija griauti. Apkasai nuo apkasų buvo 80 × 100 ×. Artilerija negalėjo ugnies vėsulos kelti. 5 val. baigiantis,

buvo mūsų kalba tikrai sodžiuose, tikrai šiaudinėse bakūžėse; tik į tas bakūžes trupėjo visos ištautinimo vilyčios.

Tečiau per visą vergavimo laiką prakilnesnieji Lietuvos sūnūs matė Lietuvos laimę jai laisvai, nepriklausomai esant. Jie, atsizadėję savęs, žadino žmones laisvės siekti, iš pavergėjų palaikomos tamsybės brisi; kentėjo už tai didžiausius persekiojimus, merdėjo kalėjimuose, nešė karą ir baigė savo dienas Sibiro miškuose, toli nuo Lietuvos, kurioje jie savo širdį buvo palikę.

Mūsų dainiai, Lietuvos skausmus apdainuodami, matė Lietuvą atgysiant ir gyvensiant laisvuojų gyvenimu.

Ir laisvė reikalinga Lietuvai, kaip trokštančiai žuvelei vanduo.

Gana skurdo ir žlugo mūsų žmonės tamsybėse, negalėdami, kaip reikiant, laisvai išpažinti savo tikybos; gana mūsų viengėnių del kieto nepanešamo pavergėjų jungo turėjo palikti savo šalį, išsidanginti svetimuosna kraštuosna; gana vargo ir kentė mūsų vyrai, tarnaudami svetimose kariuomenėse ir tūkstančiais savo galvas guldydami Turkijos dykynėse, Mandžiūrijos slėnyse, tolimuose Rusijos laukuose ir derlingose Prancūzijos dirvose.

Bet mūsų kaimynai, pavydėdami mūsų laisvės, prisidengė brolybė ir lygybė, eina pagrobti mūsų šalį ir senuoju savo įpročiu joje viešpatuoti.

Tiktai kova gali jų veržimąsi sustabdyti, tiktai kova gali Lietuvai laisvę patikrinti.

Tad aukštyn širdis, aukštyn viltis! Petys į petį; tvarkoje, drausmėje, į kovą, į darbą už mylimąją šalį!

Ir Dievas jums padės, nes pakėlėte ginklą tikrai apginti jūsų namus, jūsų laukus nuo priešų terionės, pakėlėte jį paskutinėje valandoje, kai kitaip negalėjote savo būties apsaugoti. Pražūtingoj kovoj iškris prieš šo kardas iš jo rankų, sudreš jo eilės, kaip sudreba žmogaus nusidėjėlio siela prieš šventą teisybės žodį.

Nors jums nesilyginti su priešų skaičiumi, bet Visagalis Dievas suteiks jums dvasios jėgų, suteiks jums daugiau kovos draugų. Taip pavergtai izraelitų tautai prižadėjo Dievas iš kaulų sutverti kariuomenę. „Ir įžengė į juos dvasia“, sako šv. Raštas: „ir jie tapo gyvi ir atsistojo ant kojų savo ir jų buvo didelė kariuomenė“.

Pries jus, brangieji kareiviai, stovi begaliniai vargai ir kensmai. Bet neužmirš jūsų vargų mūsų mylima tėvynė. Jūsų karžygiškus žygius įsirašys į amžinas aukso knygas; jeigu gi reiktų jums kovoje del tėvynės ir gyvasties nustoti, atrasite kitame pasaulyj pas Dievą nevystantį garbės ir laimės vainiką.

Dabar gi, sekdami mano žodžių, prisieksite Visagaliui visas savo pajėgas ir gyvastį tėvynei brangiajai paaukoti.

Nutilo Žemalčių Vyskupas, slėpinga tyla išsiplėtė po visą aikštę, kilo išganingais sparnais aukštyn, virš kariuomenės eilių, virš rūmų korų ir, rodos, patį dangų siekė.

Ir dingo aukštybėse tyla ir vėl nuo aukštųjų aukuro laiptų iš dvasios Ganytojaus lūpų praskambėjo kilnus priesaikos žodžiai:

austrų vielų tvoros buvo dar apisveikos, kulkosvaidžiai savo gūstose budėjo 185 p. 2 bataliono vadas iš apkasų prieš ataką telefonu pranešė pulko vadui: — Priešo pozicija veikia, į ataką eiti negalim: prieš mus mirties taškas.

Korpuso vadas savo įsakymą pakartojo, 5 val. išėjo grandinė. Grandinę sekė, ir visas austrų kulkosvaidžiai pakirto. Visas korpusas 1 1/2 klm. barely žuvo, o austrai kaip buvę, ilko.

Kiek vėliau tame pačiame fronte ties 47 divizijos baru austrai nejučiomis naktį pasitraukė. Anksti rytą žvalgams pranešus, divizijos vadas įsakė eiti pirmyn grandine. Grandinė iš apkasų išlipusi,ėjo 3—4 klm. apie 3 val. O tuo laiku austrai tolimoj 15 klm., nei vieno šovinio nepatike, tvarkingai žygiavo link Zolotaja Lipa upės.

Tokių netikusių įsakymų kare duodama daugiau, negu įsakymų, atatinamų laikui ir apystovoms.

Nereikia tečiau manyti, kad aukštesnėms valdyboms visai nereikia kištis į puolančiųjų dalių veikimą. Esti momentų, kad iš šalies „geriau matyti“. Kai kada priešų ugnis sielos lygsvarą išdildo ir tada apystovos žmonių akyse atžagarėmis rodo. Eiropos kare rusų būreliai 10—16 žmonių imdavo kautynėse 3—4000 austrų į belaisvę, tokie pat vokiečių ar austrų būreliai imdavo tūkstančius rusų. Yra kautynėse valandėlės, kada reikia mažiausio pasipriešinimo arba menkiausio spustelėjimo, kad tikslą pasiekti, bet veikiantieji to nematydami, dažnai neištesėja. Tokie momentai dažnai tik iš šalies matomi.

Bendrai imant veikiantiesiems reikia leisti savystoviai, laisvai elgtis. Direktyvos pageidaujamos tik tiek, kiek reikia reguliuoti visos operacijos veikimus. Valdymo sunkenybė ir yra ta, kad reikia risti skubotai duodamuose įsakymuose uždavinio griežtumą ir jo darymo būdą.

VI.

Užpakaly kariuomenė gyvena griežtą kolektyvų gyvenimą: asmuo asmeniui talkosi, ir gyvenimo darbuotė eina iš aukšto nurodytu keliu. Kautynėse ko-

lektyvumas užleidžia vietą individualiniui čia svarbu ne nurodymas iš aukšto, bet paties veikimas. Todėl ir sakoma, kad „aukštosios karo tarybos“ idėja — turėti kiekvieną minutę patarėjus — pavojinga strategijai ir pražūtinga taktikai. Kovos lauke esti du apsišėkimai: vadus nuolat ima pagunda vodovauti iš už savo akiračio kautynių eiga, nors jos ir dideliausiuose žemės plotuose eiti, ir žemesnieji vadai, vartodami lauko ryšius, užmerkdamiesi akis į kautynių eigą, dažnai klausia vyresniojo viršininko „tikrų nurodymų“ ar „patarimų“. Pirmąjį apsišėkimą reikia neigti, antrąjį dar labiau. Žili karvedžiai, kaip Suvorovas, sakydavo:

— Vietoje kiekvienas apystovas geriau sprendžia. — Ir šiandien tą kovos taisyklę dar aiškiau reikia pabrėžti.

Pavojus kariuomenėi dėliai vadų sau nepasitikėjimo didelis. Viena tik gali būti taisyklė: Vadas, nebijodamas atsakomybės, visokiame net ir sunkiausioje aplinkybėje, save aukurdamas, turi siekti duotojo uždavinio, nelaukdamas smukmenų nurodymų.

VII.

Senovės kovų laukuose priešą stebėjo*) patys vadai. Daugely kovų laukuose ir šiandien dar nurodomi kalnai iš kur jie valdė kautynes ir priešą stebėjo.

Šiandien technika išsklaido armijas kautynėms į ilgiausius frontus ir jas verčia vietoje taikytis, slėptis. Atviras priešų stebėjimas daug kartų pasunkėjo. Bet ir Eiropos 1914—1919 m. karų iš specialiai įtaisyty žiūryklių, stebėjimų punktų divizijų ir pulkų vadai kautynių eigą sekavo. Arčiau matyti priešą, toliau savo veikimą numatyti.

Vadams nutolus nuo priešakinių dalių, aiškiau tartant, nuo grandinių nevisada yra galimybė asmeniškai priešą stebėti. Bet tą stebėjimą šiandien galima atlikti technikos keliu kaip priešų fronte (žvalgai — telefonas), taip ir jo užpakaly (orlaiviai, šnipai ir tt.). Priešą reik nuolat sekti.

*) Stebėti — nabiudat.

— Pristekliu Aukščiausiajam Viešpačiui Dievui teisingai tarnauti Lietuvos kariuomenėje, klausyti savo vyresnybės, šventai laikyti man įteiktą paslaptį... Nešigailėsiu nei sveikatos, nei gyvasties ir iki paskutiniam kraujo lašui ginsiu Lietuvos nepriklausomybę, mūsų žmones ir visą mūsų žemę, su priešų gi vien kovosiu griežčiausiai...

Tuo tarpu škeltos dangun kareivių rankos liūdijo, jog Lietuvos sūnūs ryžiasi stoti kovon už Lietuvos močiutės laisvę bei nepriklausomybę. Iš visų kareivių akių žėrėjo vienas tikslas, viena mintis: „Visi mirsim, bet nepasiduosime, nepabėgsime“ *).

Galingos siūbuojančios Žemaičių jūros bangos, kada papučia šiaurys vėjas ir iš jūros gelmių keliasi balsi įniršusi audra: banga už bangos bėga prie kranto, daužo jį, trenkia, atsimuša ir vėl įbingusi puola, užia, putoja...

Bet joms nesusilygti su narsa ir galingumu Lietuvos kareivių, pasiryžusių eiti būtinią kovon už Lietuvos laisvę.

Iš tūkstančių kareivių krūtinų pasipila galingi „valio“ Lietuvos saugojimo vadams, susipina su orke-

*) Karžygio karūžo Sidaravčiaus žodžiai, išreikšti paskutinioje gyvenimo valandėje besitaujant su priešų.

stro garsais galingan akordan, kuris skleidžiasi po Lietuvos senąją pilį, o jam begaudžiant būrių būriai vienas už kito skubėja, žingsniuoja, skirstosi iš pilies ir eina į laukus plačiuosius, kuriuos jau priešas žiaurusis terioja.

Dar diena, dar kita ir pasipils kulkosvaidžių, šautuvų ugnis į priešų eiles, kris ant jo galvų sunkus lietuvių kardas ir pabūgs jo menka paperkama dvasia. Ir dar viena ir gar kita lietuvių pastanga ir bėgs priešas savo kraštan, palikęs grobį ir prašys pagalbos, prašys malonės.

Ir galinga laisvės daina praskambės po plačią Lietuvos šalį ir sveikins ji užtekėjusią laisvės saulę virš tamsių girių, virš kalnų kalnelių, virš surūkusiųjų Lietuvos sodžių, sunykusių miestų, miestelių, visur nušluostydama ašaras, pralinksmindama širdis, pakeldama dvasią.

(Gala)

VII

Nei taktika, nei lauko statusas neduoda to gyvo kovos veiksmų, taisyklių objekto, kurį duoda karas—gyvą priešą su valia ir jėga, priešą, su kuriuo reikia kautis iki jo valia ir jėga netampa sulaužytos. Karo eiga gimdo naujas apystovas, kurios be pasigailėjimo griauha iš anksto nustatytus sumanymus. Todėl reikalaujama visų: nuo grandinės kareivio iki vyriausiojo. Vado visur ir visada reikšti pilną ir savystovų asmens veikimą, dedant visas proto ir fizikos jėgas. Įsakymai iš aukšto duoda tik uždavinį, kurį vietoj vykdo kiekvieno asmens valios. Bet tiems uždaviniams daryti, savo tikslo siekti, reikia reikalauti pasiryžimo ir pildymo. Visi ir vyriausioji valdyba ir eilinis kareivis—turi visada suprasti, kad apsileidimas ir neveikimas teikia kur kas didesnę atsakomybę, negu (dėl nemokėjimo) klaidingas veikimas.

Jei tuo keliu vedama armija, jos visus gyvosios jėgos liejasi į kautynes ji laimėja*).

Karininkas Laurynaitis Jonas
Karo aviacijos m-los taktikos mokytojas.

Juodo Mikoliuko.

ISKELIAUNANT Į KARĄ.

Sudiev, tėveliai, mano mieli,
Sudiev, bakūže prigimta,
Tik ne sudiev šalis Lietuva,
Kurioj aš augau ir gimiau.
Sudiev tau, miela, sesutėle,
Sudiev tau, broli, taip brangus,
Sudiev, sudiev ir tau mieloji,
Aplinkui rūstus jau dangus.
Lietuva, didžiaviryų šalį
Užklupo priešai grobti, plėsti,
Jau broliai joja jųjū kauti
Ir aš turiu skubėti su jais.
Sudiev visisiems, gal nematysiu,
Gal nebučiuosiu jus daugiau.
Tik ne sudiev ristam žirgeliui,
Kuris kovoje man draugas bus.
Tik ne sudiev tau, plieno kardo,
Tave laikysiu aš tvirtai,
Žibėsi tu į priešą lėkdams
Ir vysi juos iš mūsų laukų,
Simtus mes priešų nugalėsim,
Nes gyvi protėvių dvasia,
Pralieto kraujo negailėsime,
Kad tik laisva būt Lietuva.
Visi į kovą drąsiai stosim
Už brangią laisvę Lietuvos,
Drauge, kaip broliai, eisim mūšinė,
Nes mūsų garbinga vėliava.

Vargo Poeto

Karžygio kapas.

Rausva saulelė leidosi už tolimų kalnų, auksuotama po lauką išmėtytų pušų viršūnes, pušys savo žgomis ir skarotomis šakomis metė ilgus, plačius šešėlius.

* Šio rašinio šaltiniai: Svietimo „Prietaras ir kaulinų tikrinimas“, „Vokiečių lauko tarnybos statusas“ ir Elropos 1914—1919 m. karo patyrimai.

šėlius ant smėliuotų kapų, kurių daug buvo lauke. Ir jau blizgėjo vakaro rasa ant rudenio voratinklių, išdraikytų tarp pageltusių žolelių, kur-ne-kur gavusių prieglaudą ant įdubusių smėlio krūvelių.

Vienas kapas nebuvo atsiektas plataus pušų šešėlio ir savo plonu iš šakų sukaltu kryželiu, klojo ilgą šešėlį, it kartį, skersai dulkėto kelio, prie kurio jis buvo.

Iš visko matėsi, kad jau kai kuri laiką čia niekas neardė viešpataujancios tylos, nes gilios arklių ir žmonių pėdos keliu smėlyje buvo tankiu voratinkliu pripainiotos. Dabar ant jų kabojo smulkūs rasos lašai tartum ledo krisleliai. Jei tik koks nežinia išgąsdintas kuo kiškelis kaikuomet perbėgo per lauką, sokinėdamas per granatų duobes, apkasų griovius ir aštrias išdraikytas vietas; arba vėl rudens paukštelis, nusileidęs ant kapo, ieškojo ko nors gurkleliui ir, mėtydamas smailią uodegaitę, išreto čirškėjo.

Kaž kur dejevo žemė...

Neseniai, buvo čia pragaras žmonių piktumu sukurtas. Jis viską be pasigailėjimo vertė ir naikino, kas tik jam pakelyje stovėjo. Ir iš žydinčių šodybų su vaisingais sodnais ir medeliais apsodintų kelelių, liko tik aprūkęs nuo karščio suplyšęs akmenų ir kelmų vaizdas. Kur kadaise buvo suoleliai po obelimis, ant kurių galėjai ramiai po dienos darbo pasilsėti, dabar tik gilios duobės su išverstomis velėnomis.

Ir teko karkuriems tame pragare savo galvas padėti ir jų kapai dabar margina savo kryžiais duobėtą lauką.

O gi tas kapas, metantis ilgą šešėlį skersai dulkėto kelio! Kodel jis mums taip artimas ir brangus?

...Ant jo skersinio stovi, nuo lietaus ir laiko išplukęs, nepratusia ranka parašytas užrašas: „...už Lietuvą mirė“. Vardas ir laikas mirimo buvo neišskaitomi.

Tai šit kas užgauna sielos jausmas, sukelia gailėsio ir neapykantos ugnį!

Tai šit kas taip artimu ir... atrodo!

Kiek giliausios prasmės turi tie žodžiai, išbraižyti nemokyta prie žagrės sutrinta runka. Kryželis gi taip menkas, bet tokios didelės reikšmės.

Tuose žodžiuose jaučiasi tautos dvasia. Perskaičius juos, niekaip nesinori tikėti, kad taip brangi auka, tėvynės aukurai padėta, nueitų niekais.

Kiek džiaugsmo ir gailėsio sukelia krūtinėje ta smėlio krūvelė ir įbėstas į ją mažas kryželis! Ir norisi taip pat gulti po smėliu, bet tik gėlbėti kiek tėvynėi, bet tik galėtum duoti nors mažą jėgos dalelę jos sėkmingam gyvenimui, bet tik žinotum, kad sena močiutė ir jauna sesutė lies žemčiūgo ašarėles ne iš priespaudos, ne iš vargų bei vergystės kančių, bet iš džiaugsmo ir laimės, jog jos sūnelis ar bernelis padėjo tėvynę iš amžių verguvės išvaduoti ir gultum po tuo kryželiu, žinodamas, jog jos savo maldose ir sapnuose tave minės ir kad Lietuvos vardas bus garbiamas pasaulio tautų tarpe dėlai jos sūnų narsumo.

7. X. 19.

k. Burokiškiai.

Žinios.

Lietuvoje.

Armijos Teismas paskirė teisiąmajin posėdį nagrinėjimui 1919 metų gruodžio mėn. 9 dieną: Anykščių komendantūros viršilos Mykolo Preidžio, kaltinamo Karo Įstatų XXII kn. 149 str. ir Baudž. Kodekso 475 ir 530 str.str., byla ir Joniškėlio bataliono

2-os kuopos kareivio Vlado Bačansko, kaltinamo Baudž. Kodekso 464 str. 2 d., byla.

Armijos Teismas paskyrė teisiąmajin posėdin nagrinėjimui 1919 m. gruodžio mėnesio 2 dieną: kuopos kareivio Juozo Šupenio kaltinamo karo baudž. įstatų 110 ir 112 str. str., byla.

Vyr. Leitenantas Budrevičius
Armijos Teismo Sekretorius.

Kaunas. Gėda. Kas nepasipiktino buvęs sekma-dieny (lapkr. 16 d.) igulos bažnyčioje. Mat šį sekma-dienį teikės atsilankyti beviešiantieji Santarvės svečiai. Tikėjos išgirsti laikinoje Lietuvos sostinėje lietuvių bažnytinių giesmių, išgirsti galingą chorą ar skambius solistų balsus. Ir išgirdo... sukmarkė, sučypė iš kam-po — nors ausis užsikimšk. Turbūt nesitikėjo svečiai tokio siurprizo. Žiūrim, išraudę, viens į antrą, kad pas mus taip yra. Gal mūsų chorai tik vakarams, mūsų solistai(-ės) tik naktimis gieda, kad jų vietoje matom kelias moterėles.

Nekalbėdami jau apie kitus mažmožius, kad igu-los bažnyčioje kariškiams reik paskutinę vietą užimti, o atėjusiems svečiams reikėjo patiems kedžių ieškotis, apie pastebėtus nesusipratimus ant vargonų (viškų) ir tt., mes kareiviai atsistebėt negalime, kodėl nesirū-pina tvarka tie, kam tai pridera rūpintis, kodėl taip mūsų bažnyčia apleista. Gėda ir liūdnai!

Kareivis P— as.

Naumiestis (Šakių apskr.). Lapkričio 1 d. čia buvo surengta kariškių vakaras. Vaidino «Vyro ieško-jimas» ir «Tarnas įpainiojo». Publikos prisirinko pil-na salė, nes kareiviams įėjimas buvo be bilietų. Vai-dinimas pavyko gerai, nes artistai savo roles atliko puikiai. Labiausiai patiko komedija «Tarnas įpainiojo». Gerai atliko rolę tarnas, kuriam pritiko sakyti «Jūsų Malcnybė».

Po vaidinimui buvo šokiai, tautiniai žaislai. skra-jojantis paštas, kuris užsitęsė iki 3 val. ryto.

Vakaro sumanytojai, rengėjai ir vaidintojai buvo vietos komendantūros kareiviai. Malonu, kuomet ka-riškiai padoriai praleidžia vakarus. Tikimės, kad ir ateinančiu laiku suteiks panašių pramogėlių.

Barsukas.

U ž s i e n y .

Iš Latvijos. Lapkričio 8 d. Tarp Nemune-lio ir Naujarygio (Fridrichštado) smarki artilerijos, mi-nyų, kulkosvaidžių ir šautuvų ugnis. Ryto 11 val. mū-sų dalys, palaikomoa žudančia santarvės laivų ugnimi, perėjo Nemunelį prie Bildernsgofo (pajūryj). Vokie-čiai smarkiai spyrėsi, neišlaikė mūsų smūgio ir pabė-go; palikę daugybę kulkosvaidžių ir daug kito karo grobio. Smarkiai šaudė artilerija ir šautuvais, vokie-čiai puolė mus tarp Beberbeko ir Esengofa. Mes vokiečius prileidome visai arti ir paskui juos nušla-vėme. Gavome žinoti, kad vokiečių gvardijos pulko n-estoliai buvo taip dideli, kad pulkas buvo perkeltas į Grobiną, kadangi jis jau nebestengė kovoti. Vokie-čių gvardijos ūpas labai nupuolęs.

Lapkričio 9 d. rytą mes ejome pirmyn tarp Nemunelio ir Babito ežero (pajūryj). Mes išvarėme vokiečius iš Tulmano sodybos. Į pietus nuo Nauja-rygio mes paėmėm dldelį karo grobį ir belaisvių. Puolantieji Liepojų vokiečiai nuvaryti.

Lapkričio 10 d. ryto. Vakar mes po atkak-lios kovos paėmėm svarbų kryžkelį prie Dzilnos. Į mūsų rankas teko daug belaisvių. Mėginę mus pulti prie Annengofa vokiečiai sunaikinti. Dubbelne mes paėmėm daugiau 1000 art. sviedinių. Mintaujos Ry-gos plento kryptij mes išmušome vokiečius iš daug punkty.

Laiškas į Redakciją.

Gerb. Redaktoriaul Teikites įdėt į „K. Žod.“ šį laišką.

„Kariškių Žodžio“ korespondentas p. De-Mormo-rando Nr. 26 Tautos Teatrui daro neapgalvotų ir nie-kuo nepamatuotų užmetimų, į ką Teatro Direkcija pa-reiškia: 1) Organizacinis darbas rimtesnio pobūdžio tegalimas tam tikromis sąlygomis.

Šio teatro steigėjai pradėdami kurti Teatrą kaipo tokį, bet ne pasilinksminimus-pramogėles, ne tokį kaip supranta ponas De-Mormorando, yra įsitikinę, kad vi-supirma reikia sustiprėti, įsigalėti vietoje, pirma reikia sukurti tą žydinį, kad paskui juo sviesti. Pagalor Tautos Teatras nėra pasistatęs sau uždaviniu ką norv linksminti, ir delto nebūtų atstojęs visus tuos vakarė-lius palilinksminimus, apie kuriuos kalba p. De-Mor-morando.

2) Tautos Teatras š valdžios gaudavo kas mė-nuo ne kelias dešimtis tūkstančių auksinų, bet vieną dešimtį ir tą sunkiai ir nevisuomet. Bereikalo kores-pondentas neišriša tokio paprasto daikto, — kad nors ir artistai, bet angliarūkščiu ir žibutėmis misti negali.

3) Rengiantis savo gastrolėms provincijon Tautos Teatro Direkcija kreipėsi į visuomenę, prašydama at-siliepti, kas pageidauja Tautos Teatro atsilankymo ir praneštų kuo kas prisidės, kad tokiu būdu Teatras ne tik negaudamss valdžios pagalbos, bet negavęs ir už paskutinius mėnesius prigulinių pinigų, turėtų galimy-bės aplankyti tą ar kitą vietą. Iš pafrontės nėra gau-ta jokio į tai atsiliepimo.

Tautos Teatro Direktorius

A. Sutkus.

Redakcijos atsakai.

Kareiviui J. D. Tamstos rašinėlj spausdina-me. Tik neturėkite įpročio patys save vadinti didvy-riais. Mes esame kariškiai ir atliekame tą, kas mums rados reikalinga. O mūsų žygių vertę ir mus pačius įkainuos istorija ir visuomenė.

Jnozui Užupiui, Švediškiuose. Del Tam-stos žodžių; „jeigu netalpinsite, daugiau manes amži-nai nematysite, gailėsitės“ — galim pasakyti, kad svei-kas daugiau galvotum, ką rašai ir bent kiek mažiau manytum apie save. Gal kaip nors ir toliau be svei-ko gyvensime ne tik mes, bet ir visa lietuvių raštija, kaip ligšiol gyvenusi. Suprantama — jūsų rašinėlio nespausdinsime.

De-Mormorando. Juk Tamsta pats esi tos nuomonės, kad „Juokų Kalendorius“, tai šlamštas, į kurį nereikia atkreipti dėmes ir jam nupirkti gaila trijų auksinų, tai kam gi dar jo recenziją dėti.

Barsukui. Jūsų žinutę spausdiname. Prašome rašinėti.

A. Vaičiūnui. Rašinyje „Sis tas iš-fronto“ iš-braukėme pabaigą, nes sutikite, kad nepritinka mums vadinti savo priešininkais tuos, kurie nėra to užsitar-navę. Gal tai ir tiktų kokiam laikraščiui, bet tik ne mums. Kad Tautos Teatro artistai pamiršo kareivius fronte, apie tai buvo minėta.

J. Meliui. Du kartu buvo susitrukdes spaus-tvės darbas, delto sveiko apysakutė turėjo užsilaikyti ilgesniam laikui. Pradėsime spausdinti pirmų numeriu sekancijų metų, nes šiais metais visviena visa netilps. Prašomų knygučių išsiųsime.